

51. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku

V dňoch 23.–26. októbra 2019 sa uskutočnila 51. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku v krásnom prostredí na hrade Křivoklát. Prípravy konferencie sa ujal Archeologický ústav AV ČR v Prahe v spolupráci s generálnym riaditeľstvom NPÚ a ÚOP stredných Čech. Hlavnou témou konferencie bolo „100 let české a slovenské archeologie středověku“, ktorá bola rozdelená do piatich blokov. Prednášky boli prezentované počas troch dní (pondelok, utorok a streda). Limity jednotlivých prednáškových blokov boli kapacitne plne obsadené, a tak usporiadatelia zvolili riešenie, aby súčasťou hlavnej sekcie boli aj vývesky, týkajúce sa hlavných tematických blokov. Dôležitou súčasťou konferencie bola tiež posterová prezentácia, ako piaty tematický blok *Zprávy z nových výzkumů*, ktorý bol taktiež bohato zastúpený, a preto bol rozdelený do dvoch dní (jedna časť bola prezentovaná v utorok a druhá nasledovala po prednáškach v stredu). Bádatelia tu predstavovali správy o najnovších, nielen terénnych, výskumoch. Konferenciu slávnostne otvoril riaditeľ Archeologického ústavu AV ČR v Prahe Jan Mařík, ktorý privítal účastníkov konferencie a pripomenul sté výročie založenia Štátneho archeologického ústavu, ktoré sa spája s nosnou témou tohto stretnutia. Na začiatku konferencie, v rámci úvodného bloku, odznela prednáška Jana Klápštěho s poetickým názvom „Příběh archeologie středověku v Čechách: prvních sto let“. Predstavil jej cestu od úplných začiatkov, ktorá prerástla do určitého vymedzenia sa v rámci archeológie a smerovala až k jej dnešnej podobe, pričom k diskusii nastolil otázku o jej ďalších možnostiach a perspektívach do budúcnosti.

Prvý tematický blok s názvom *Od Státního archeologického ústavu československého po ústavu Akademie věd České a Slovenské republiky (historie institucí)* otvorila Marcela Starcová („S touhou odkrývat... prvních 20 let existence Státního archeologického ústavu“). Zhrnula prvé začiatky, problémy s personálom aj s financiami, ktoré však Archeologický ústav ustál a napriek ťažkým začiatkom prezentoval svoje výskumy a výsledky bádania nielen v domacom prostredí, ale aj v zahraničí. Na neľahké začiatky slovenského archeologického ústavu poukázal Martin Neumann („Osudy Státního archeologického ústavu na Slovensku“). Spájajú sa s ťažkými rokmi, nielen pre vedu a samotnú archeológiu, ale zvlášť pre spoločnosť a každého človeka (obdobie Slovenského štátu a druhej svetovej vojny). V krátkosti zhrnul jeho dejiny, ako si napriek rôznym počiatočným ťažkostiam ubránil

svoje miesto, a na začiatku 50. rokov 20. stor. sa stal súčasťou Slovenskej akadémie vied. Po krátkej prestávke sa ujal slova Jiří Varhaník („Vývoj působnosti Archeologického ústavu“), ktorý nadväzujúc na predchádzajúce prednášky sa zameril na významné kompetencie a pole pôsobnosti Archeologického ústavu od jeho začiatkov až do súčasného obdobia. Tento blok zaujímavovo doplnil Igor Prochnenko („Skúmanie archeologických pamiatok Podkarpatskej Rusi československými vedcami“). Venoval sa oblasti Podkarpatskej Rusi, ktorá patrila k územia Československa v medzi-vojnovom období. Predstavil časové obdobie 20. a 30. rokov minulého storočia, keď sa o túto oblasť zaujímal hlavne Jaroslav Böhm, ktorý, spolupracujúc s miestnymi archeológmi, realizoval rozmanité výskumy a prieskumy (napr. na Malej Hore v Mukačeve). Súčasťou tohto bloku boli aj dve posterové prezentácie: Martin Čechura „Počátky středověké archeologie v západních Čechách. Příspěvek k dějinám archeologie“ a Pavel Hušťák/Aleš Knápek/Jana Mazáčková/Jakub Těsnohlídek/Stanislav Vohryzek/David Zimola „Archeologické instituce na Vysočině po 2. světové válce“. Keďže dve (zaiste pozoruhodné) prednášky patriace do tohto bloku nemohli byť odprezentované, vytvoril sa priestor na zoznámenie sa s areálom hradu Křivoklát s historickým výkladom, ktorý využili všetci už prítomní bádatelia.

Prvý deň rokovania bol ukončený večernou prednáškou nemeckej bádateľky Suzanne Grunwald s názvom „International relations in medieval archeology: Great Moravia in the Cold War“. Na pozadí výstavy o Veľkej Morave, ktorá putovala po Európe v 60. rokoch minulého storočia, predostrela rozdiely medzi západnou a východnou časťou Berlína v období studenej vojny. Napriek všetkým snahám o objektivitu a odbornosť nebolo v tom čase možné vyhnúť sa tomu, aby aj do tejto oblasti nezasahovala (a aj ju čiastočne neovplyvňovala) diplomacia a politika.

Ďalší tematický blok, ktorý bol zameraný na *Metodologická východiska, mezioborový rozvoj, historie paradigmat, ovlivňování a ovlivnění soudobým politickým prostředím* začal na druhý deň ráno prednáškou Jana Hasila a Davida Nováka („Diskontinuity historické archeologie v Čechách? Sídla elit jako modelový příklad“). Autori poukázali na niektoré odlišnosti, predovšetkým v spojitosti s elitou (chronologické, tematické aj regionálne), v bádani archeológie stredoveku a snažili sa za pomoci vybraných príkladov poukázať na určité obmedzenia, ktoré to so sebou

prináša. Ďalšia prednáška sa týkala výskumov včasnostredovekých hradísk v Čechách, ktorej sa ujal Jan Mařík („O koncepciách výskumu rané stredovekých hradísk“). Stručne zhrnul históriu bádania hradísk, začiatky financovania výskumov spadajúce do povojnového obdobia (Budeč, Kouřim, Libice, Levý Hradec), a zmapoval vývoj ich výskumu, pričom konštatoval, že výskum sa v minulosti často zameriaval na menší okruh lokalít, resp. určité vybrané hradiská, čo sa odrazilo aj na osnove a metodike jednotlivých výskumov. Hneď potom nasledovala prezentácia Ivany Boháčovej a Jaroslava Podliska zameraná na medzivojnové obdobie v Prahe („Archeologie středověku v Praze mezi dvěma světovými válkami – zapomenuté kapitoly z historie oboru“). Autori pripomenuli viaceré výskumy v Prahe a v jej najbližšom zázemí, ktoré boli realizované v tomto komplikovanom období a predstavili významných bádateľov (R. Hlubinka, J. Pasternak), ktorých dôležitosť, prínos a zánietenosť pre vedu môže byť inšpiráciou aj dnes. Posledná prednáška pred krátkou pauzou s občerstvením sa venovala vybraným archeologickým inštitúciám v Čechách a predniesol ju Marek Peška („Neziskové organizace na poli archeologie po roce 1989 a jejich oborový přínos“). Zrekapituloval ich vznik, vyzdvihol ich prínos najmä vďaka novej metodike a rôznym moderným prístupom a zamyslel sa nad otázkou o ich ďalšej budúcnosti v oblasti archeológie. Po krátkej prestávke Zuzana Borzová (v spoluautorstve s Jakubom Tamaškovičom) zhrnula poznatky o „Poľnohospodárstve v stredoveku z pohľadu československej archeológie“. Skonštatovala, že hoci poľnohospodárstvo možno zaradiť medzi významné zložky v živote človeka, nebola tejto téme v minulosti venovaná komplexná pozornosť, čo dokladá aj absencia celkového spracovania poľnohospodárskych nástrojov z viacerých archeologických výskumov. Predstavila najnovšie vyhodnotenie poľnohospodárskych nástrojov z hradiska Valy v katastri obce Bojná, ktoré aspoň čiastočne zaplní medzeru v skúmaní tejto problematiky na Slovensku. V nasledujúcom príspevku sa pozornosť na chvíľu obrátila k ťažbe a spracovaniu nerastných surovín a jeho výskumu, ktorú prítomným priblížil Petr Hrubý („Česká středověká montánní archeologie“). Podal prehľad výskumu v tejto oblasti, ktorý sa intenzívnejšie rozvinul v 90. rokoch minulého storočia a pokračuje až do súčasnosti. Predostrel rôzne ťažkosti, napríklad problém s datovaním, ktorý je pri náleziskách drahých kovov a iných nerastných surovín niekedy ťažké vyriešiť a poukázal na dôležitosť spolupráce s inými vednými odbormi, čoho príkladom je, že sa v zázemí niektorých nálezísk podarilo objaviť osídlenie, ktoré využívali ľudia venujúci sa ťažbe

nerastných surovín. V referáte „Stav výskumu feudálnych sídel na Moravě, bilance posledních 30 let“ Miroslav Dejmal zhodnotil poznatky o výskumoch týchto sídel, keďže sa v nedávnej dobe veľmi zintenzívnil rozvoj ich bádania. Posudzoval informácie o jednotlivých výskumoch a kriticky zbilancoval ich spracovanie a publikovanie, ako aj popularizáciu pre širokú verejnosť. Pred obedom odznela ešte krátka prednáška spojená s výkladom a prezentáciou virtuálnej výstavy, ktorej sa zhostili Eva Čepeláková, Tomáš Krofta a Marcela Starcová („Zaniklé expozitury v digitálním světě“). Predstavili interaktívnu výstavu, kde prezentovali zaniknuté pobočky mesta Praha – Mosteckú a Plzeňskú expozitúru. Ich cieľom bolo zaujímavým spôsobom priblížiť širokej verejnosti prácu v týchto inštitúciách, pričom jednotliví návštevníci sa mohli sami zapojiť a vyhľadávať si informácie, o ktoré prejavili záujem.

Po prestávke na chutný obed nasledovala sekcia keramiky, ktorej sa ako prvý zhostil Ladislav Čapek prezentujúci „Studium keramiky vrcholného a pozdního středověku v Čechách – témata, přístupy, metody“. Predstavil jednotlivé východiská výskumu keramiky a postupný vývin, ktorý v 50. rokoch minulého storočia postupne prerástol z umelecko-historického na systematický. Poukázal na nové metódy (petrografické analýzy, štatistiku, kvantifikáciu, deskripciu), ktoré pomáhajú rozlíšiť jednotlivé distribučné okruhy, ako aj zmeny vo výrobe či regionálne rozdiely v keramike. Zaujímavá bola prednáška „Vývoj restaurátorských technik keramiky v čase“, v ktorej sa snúbilo viacero odborov (archívniectvo, reštaurátorstvo, archeológia) a prezentovali ju Gabriela Blažková a Ljuba Svobodová. S pomocou starších pracovných denníkov, uložených v archíve, zistili presné pracovné postupy pri ošetrovaní konkrétnych keramických nálezov v danom období. Na základe nich zdokumentovali rozvoj reštaurátorstva v oblasti keramiky a jeho jednotlivých postupov a porovnali jednotlivé konzervátorské zákroky vykonané v minulosti, ale i v súčasnosti. Do keramickej produkcie patria aj kachlice, ktoré boli predmetom ďalšieho referátu „Vývojové tendencie vo výskume kachlíc“, od autorky Barbory Jančiovej. Od konca 19. stor. sa v strednej Európe rozvinul záujem o kachlice, najmä o ikonografické motívy na nich zobrazené, ale až po 2. svetovej vojne sa na ne sústredila väčšia pozornosť (sledovala sa ich výroba, ako aj morfológia). Mladé 21. storočie prinieslo ďalšie možnosti s novými metódami (počítačové aplikácie, prírodovedné metódy), ktoré autorka prezentovala na vybraných nálezoch z Oponického hradu. Tento blok uzavrel Tomáš Klír, ktorý sa na výveske venoval „Počátkům soustavného výzkumu zaniklých středověkých vsí v ČR“.

V priebehu utorka prišiel na rad tretí tematický blok *Dlhodobě zkoumané lokality a přínos jejich poznání pro bádání o středověku*, ktorý po krátkej prestávke otvoril bádateľský kolektív skúmajúci Pražský hrad (prezentovali Jan Frolík a Jana Maříková-Kubková) s prednáškou „Století výzkumu Pražského hradu“. Vo svojom referáte zhrnuli výsledky dlhotrvajúceho výskumu (od roku 1925), na ktorom sa podieľali viacerí bádatelia (J. Böhm, J. Filip, I. Borkovský, Z. Smetánka a ďalší). Výskum pokračuje neustále aj v súčasnosti, a s novými metódami prispieva k poznaniu histórie jedného z najznámejších hradov v Čechách. Výsledky výskumu boli prezentované vo viacerých podobách a formách, najnovšie na webových stránkach na spôsob „virtuálneho sprievodcu históriou a pamiatkami Pražského hradu“ (www.prazsky-hrad.cz alebo www.heritage-route.com). Nasledujúcim referátom v tomto bloku bol „Výzkum Vyšehradu v letech 1924–1936“, ktorý predniesol Ladislav Varadzin. V medzivojnovom období išlo v Čechách o jeden z najrozsiahlejších terénnych výskumov a autor sa pokúsil kriticky zhodnotiť prístup a metodiku bádateľov na základe pôvodnej výskumnej dokumentácie. Po krátkej prestávke nasledovala prednáška „Systematický výzkum města Brna a jeho postavení v rámci středoevropské středověké archeologie“ od kolektívu autorov (Václav Kolařík, David Merta, Marek Peška, Rudolf Procházka, Lenka Sedláčková a Antonín Zúbek). Marek Peška (za celý autorský kolektív) predstavil výskumy v Brne, ktorých najväčší rozsah postupne narastal, osobitne od 90. rokov minulého storočia, a zbilancoval takmer tri desaťročia výskumov. Zhodnotil, že najväčšie plochy v meste už boli takmer všetky preskúmané a skonštatoval, že Brno patrí k najlepšie preskúmaným mestám nielen v Čechách, ale aj v strednej Európe, čím však vzniká problém s porovnávaním podobných nálezových situácií v iných stredoeurópskych mestách. Ďalšiu dlhodobo skúmanú lokalitu predstavila prednáška Petra Sommera, ktorá sa týkala miesta „Ostrov u Davle – obraz kláštora i archeologie“. Autor sa venoval prierezu výskumov v areáli kláštora, ktorý bol založený okolo roku 1000. O lokalitu sa začali zaujímať už na konci 19. stor. a naposledy sa tu výskum uskutočnil v 70. až 80. rokoch minulého storočia. Priniesol množstvo hmotného materiálu, ale predovšetkým sprostredkoval nové informácie o lokalite a jeho dôležitosti. V utorok bola posledná prednáška venovaná Sázavskému kláštora – „Padesát let výzkumu Sázavského kláštora a perspektivy dalšího bádání“, ktorú prezentovali Soňa Hendrychová a Jan Kremer. Predstavili výskum, ktorý sa realizoval hlavne od konca 60. až do 90. rokov 20. stor., a ktorý patrí k jednému z najlepšie preskúmaných kláštorných komplexov v Čechách.

Prezentovali jednotlivé časti areálu kláštora, kde prebiehal archeologický výskum s dôrazom na niektoré výnimočné objavy (napr. základy Kostola sv. Kríža s cintorínom v jeho blízkosti), pričom konštatovali, že celkové spracovanie bohatého súboru materiálu a dát ešte nie je ukončené. Pred záverom prednáškovej sekcie bola v krátkosti predstavená exkurzia, ktorá sa mala konať vo štvrtok, a ktorej sa zhostil Petr Sommer („Předběžná informace k exkurzi do kláštera Plasy“).

Prednáškovú časť druhého dňa konferencie ukončila bohatá panelová diskusia, kde českí aj slovenskí bádatelia na posteroch odprezentovali najnovšie informácie o svojich výskumoch. V sekcii *Krajina a sídla* predstavili Lucia Nezvalová a Terézia Vangľová „Predstihový archeologický výskum v historickom centre Trnavy“, Pavel Staněk „Archeologický výzkum na Palackého náměstí v Ivančicích“, Viktorie Janovská a Tomáš Klír „Nedestruktivní výzkum středověkého sídelního areálu Havransko (okr. Nymburk)“, Gabriela Zemanová a Jan Kocina „Povrchový průzkum zaniklé středověké a raně novověké vsi Mečíkovice (okr. České Budějovice)“, Miroslav Kraus „Zázemí raně středověké Mladé Boleslavi a Švédských šancí (kat. Chloumek)“, Michal Preusz, Petr Netolický, Klára Preusz a Lenka Závitkovská „Zaniklá středověká a časně novověká Březová Lhota (okr. Beroun)“, Filip Kasl a Petr Sokol „Opevnění Zámeček (Nový hrad) u Stráže, okr. Tachov. Přemyslovská strážnice a celnice na zemské stezce“, Jindřich Vágnér „Zaniklé osídlení Prachaticka po roce 1946“, Jakub Tamašovič a Milan Horňák „Včasnostredoveké pohrebisko na lokalite Vajnory/Ivanka pri Dunaji – poloha Farkasek – predbežné výsledky“, Jiří Grünseisen, Václav Kolařík a Lenka Sedláčková „Archeologický výzkum raně středověkého sídliště a novověkého hřbitova na ulici Vojtova v Brně“, Monika Konrádová „Výzkum Zámeckého rybníka u Červené Lhoty“, Lenka Militká a Zdeněk Šámal „Areál středověkého bojiště u Lipan. Další etapa archeologického výzkumu“, Hana Hanzlíková „Stříbro – bývalý minoritský klášter“. Do sekcie „Středověké výrobní technologie, materiálový výzkum, přírodovědné analýzy“ boli zaradené vývesky autorov Martin Hložek, Petr Holub, Irena Loskotová, Vojtěch Nosek, Zdeňka Měchurová, Lenka Sedláčková, Markéta Tymonová „Petroarcheologické studium keramické produkce vrcholného a pozdního středověku – kamnové kachle, drobná keramická plastika, akvamanilie, dlaždice“, Hynek Zbránek „Svratecký náhon v areálu bývalé Vlněny v Brně“, Pavel Macků a Veronika Plachá „Vrcholně středověký nánosník z mobiliárního fondu státního zámku Kozel jako příklad prvních archeologických výzkumů a možnosti jeho interpretace“.

Problematika dlhodobo skúmaných lokalít rezonovala aj v stredu doobeda a prvej prednášky „Kouřim v raném středověku“ sa zhostil Daniel Dvořáček. Ide o jednu z veľmi známych, ako aj z najdlhšie skúmaných, lokalít v Čechách. Autor v prednáške predstavil vývoj lokality a zhrnul výsledky výskumu z celého tohto obdobia, pričom sa zastavil aj pri nových výsledkoch z revízieho spracovania strednej hradby a načrtol nové možnosti pre potenciálny revízie výskum. Nasledoval referát Martina Pristáša „Hrad Zemplín – vývoj interpretácie stredovekých dejín východného Slovenska“. Autor podal súhrn jednotlivých výskumov tejto lokality, o ktorú sa bádatelia začali zaujímať už v 19. stor. Kriticky zhodnotil staršie datovania (už do 9. stor.) a interpretácie lokality. Písomné prameňe ju síce evidujú až od 13. stor., najnovší výskum však poukazuje na výstavbu fortifikácie v polovici 11. stor. Tretia prednáška sa týkala lokality „Pohansko u Břeclavi. Šedesát let, čtyři generace, jeden svět. Nebo dva?“, ktorá patrí k významným včasnostredovekým hradiskám. Petr Dresler predstavil všetky výskumy prebiehajúce už od roku 1959, pričom sa zamerl na polohu „veľmožský dvorec“. Kriticky zhodnotil výsledky výskumov, a poukázal na iné možné interpretácie, ktoré ponúkajú najnovšie analýzy a vyhodnotenia. Posledná prednáška v rannej časti patrila kolektívu autorov (Ondrej Bobula, Jana Mazáčková, Daniela Vaněčková a Petr Žaža) a hradu Rokštejn – „Archeologické výzkumy v areálu hradu Rokštejn od 18. století po současnost“. Autori predostreli široké pole možností, ktoré ponúka skúmanie jednej lokality, jedného hradu, v spolupráci viacerých odborov – archívneho a terénneho výskumu konkrétnej lokality, ale aj prieskumu okolia, spolu s vyhodnotením nájdeného materiálu. Nasledovala krátka prestávka, ktorá nabádala riešiť nezodpovedané otázky z už prednesených referátov v kuloároch. Po nej sa ujala slova Petra Šimončíčová Koošová (v spoluautorstve s Branislavom Lesákom), ktorá sa venovala „‘Systematickému’ archeologickému výskumu stredovekého mesta na príklade Bratislavy“. Skonštatovala, že na základe početných terénnych výskumov, na ktorých sa vystriedalo viacero inštitúcií (predovšetkým Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave), možno zrekonštruovať značnú časť štruktúry stredovekého mesta Bratislavy a jeho prímestských častí. Autori sa zamýšľali aj nad otázkou, ako ovplyvnila (a ovplyvňuje) ich vyhodnotenie roztrieštenosť výskumov medzi viaceré inštitúcie, ako aj rôznorodosť metodiky práce, spracovávanie nálezových situácií a vyhodnocovanie nálezového materiálu. Po krátkej diskusii nadväzovala prednáška Jána Beljaka (v spoluautorstve s Noémi Beljak-Pažinovou) „Prínos dlhodobého výskumu Pustého hradu vo Zvolene

pre bádanie, jeho najnovšie výsledky a perspektíva do budúcnosti“. Autori zhrnuli poznatky z takmer 30-ročného výskumu tejto lokality a pripomenuli aj jeho začiatky, ktoré sú spojené s Václavom Hanuliakom. Pustý hrad možno zaradiť k jednému z najlepšie preskúmaných hradov na Slovensku a mnohoročný výskum pomohol objasniť jeho význam a postavenie v období vrcholného stredoveku. Tento blok ukončil referát Rudolfa Krajíca „Sezimo-vo ústí. Archeologie zaniklého středověkého města“. Autor predstavil výskum a zhrnul jeho osobitný prínos a výsledky. Mesto, ktorého začiatky sa datujú pred polovicu 13. stor., poskytlo výskumom početné informácie o spôsobe života a vývoji miest vo vrcholnom stredoveku. V rámci tejto sekcie mohli byť niektoré príspevky, z dôvodu početnosti referátov a vymedzenému časovému priestoru konferencie, prezentované len vo forme posterov – Zuzana Thomová, Hana Hojerová, Monika Konrádová a Jan Kocina „100 let archeologických výzkumů v Památníku Jana Žižky z Trocnova“, Dana Menoušková „70 let archeologických výzkumů středohradištních lokalit na Uhersko-Hradištsku“, Drahomíra Frolíková-Kaliszová „Uherské Hradiště – výzkumy kontra výsledky“, Jan Havrda „50 let archeologického výzkumu Klementina, areálu v jádru Starého Města pražského“, Gabriel Lukáč „Dejiny archeológie v Levoči“, Peter Baxa a Peter Bisták „Pamiatková starostlivosť o Kostol sv. Juraja v Kostolnoch pod Tribečom. História a výsledky“.

Posledným tematickým blokom *Významné osobnosti archeologie středověku* prišli na rad v stredu poobede. Ako prvý vystúpil Bořivoj Nechvátal s referátom „Tři případy akademika J. Böhma“. Predstavil ho trochu netradične, nie ako zanietného archeológa, ale ako človeka, ktorý výrazne pomohol trom svojim kolegom – I. Borkovskému, V. Budinskému-Kričkovi aj Ľ. Kraskovskej. Poukázal na to, aké sú dôležité vzťahy nielen na profesijnej, ale rovnako aj na ľudskej úrovni. V nasledujúcej prednáške rozprával Michal Soukup o „Antonínovi Hejnovi (1920–1986)“, ktorého možno zaradiť k zakladateľom archeológie stredoveku v Čechách. Zaoberal sa predovšetkým výskumom hradov a hrádkov, ako aj obdobím medzi včasným stredovekom a vznikom miest a opevnených sídiel, či románskej architektúry. V ďalšom referáte s názvom „MUDr. Zdeněk Halzbauer (1928–2005) a studium středověkého kamnářství“ Markéta Soukupová predstavila bádateľa, ktorý sa počas svojho života venoval predovšetkým kachľovým peciam, ako aj spracovaniu početného súboru kachlíc z rôznych lokalít a svojou precíznou prácou postavil základy tohto odboru v archeológii. Ďalšou výnimočnou osobnosťou archeológie, pôsobiacou hlavne na Slovensku, bol Štefan Janšák, ktorému sa Pavel Paterka

venoval v krátkom referáte „Identifikácia Janšákových archeologických nálezísk a súkromné zbierky v medzivojnovom období na Slovensku“. Autor predstavil Štefana Janšáka a zhrnul jeho prínos pre archeológiu, jeho značný vplyv na odbor archeologickej topografie na Slovensku, ale poukázal aj na množstvo hodnotných informácií o lokalitách, ako aj o rôznych súkromných zbierkach, o ktorých sa Štefan Janšák dozvedel na svojich potulkách po krajine. Na záver konferencie boli prednesené dva príspevky. Prvý z nich sa týkal „Medieválnej archeologie v českém Slezsku“ od Markéty Tymonovej. Prezentovala vývoj archeológie v tejto oblasti, jej významné osobnosti, dôležité lokality a výskumy, pričom zhodnotila ich celkový prínos a dosiahnuté výsledky. Ostatnej prednášky sa zhostil Josef Hložek, ktorý predstavil „Tomáša Durdíka a českou kastellologii ve 20. a na počátku 21. století“. Autor ho vykreslil mimoriadne pútavo, od jeho úplných začiatkov v archeológii až po jeho zaľúbenie vo výskume hradov. Patrí k významným bádateľom na poli archeológie stredoveku, predovšetkým hradov a je považovaný za zakladateľa tzv. českej kastellologickej školy. V tomto hlavnom bloku bolo prezentovaných ešte niekoľko vývesiek, kde boli predstavení niektorí významní bádatelia venujúci sa archeológii stredoveku: Josef Hložek „Hrad Křivoklát ve světle systematického výzkumu Tomáše Durdíka“, Jiří Bouda, Michal Červenka, Hana Hanzlíková, „Karel Škrábek: významná osobnost archeologie nejen jižního Plzeňska“, kolektív autorov PH (Pražský hrad) „Ivan Borkovský“. Na samotný záver prednáškovej sekcie Stanislava Gogová predstavila rôzne aktivity katedry muzeológie, ktoré populárnou formou približujú archeológiu a históriu širokej verejnosti, avšak predovšetkým deťom („Archeológia deťom. Máme radi stredovek? Prezentačné aktivity Katedry muzeológie FF UKF v Nitre“).

Záverečným, ale pomerne rozsiahlym, okruhom tretieho prednáškového dňa boli správy z nových výskumov v posterovej časti rozdelené do troch sekcií. Početné vývesky patrili do sekcie *Krajina a ľudia*: Ján Beljak, Martin Bóna a Pavol Maliniak „K problematike vzniku a funkčného zániku vybraných hradov na strednom Pohroní“, Mário Bielich „Archeologický výskum v okolí Kostola sv. Mikuláša v Kovarciach v rokoch 2016–2019“, Míriam Jakubčinová a Michaela Haviarová „Záchraný archeologický výskum v areáli benediktínskeho a jezuitskeho kláštora v Trenčíne-Opatovej, poloha Veľká Skalka“, Barbora Tomešová a Radim Vrla „Výsledky archeologického průzkumu na hradě Hoštejn“, Marcela Waldmanová a Zdeněk Chudárek

„Archeologie in Plasích v průběhu 100letí“, Lukáš Hlubek, Vendula Vránová a Jakub Vrána „Současný stav zpracování archeologických výzkumů na hradě Tepenci“, Zuzana Poláková „Archeologický výskum kostolných cintorínov na Slovensku“, Petr Nový a Čestmír Štuka „Raně středověký liniový útvar v trase 'Čertovy brázdy'“. Sekciu *Montánní archeologie* prezentoval poster skupiny bádateľov (Petr Hrubý, Matěj Kmošek, Martin Košťál, Karel Malý, Peter Milo a Jiří Unger) „Důlní středisko Buchberg z přemyslovského a lucemburského období“. V poslednej sekcií *Středověké výrobní technologie, materiálový výzkum, přírodovědné analýzy* boli umiestnené vývesky autorov: Aleš Hloch a Pavel Šlezár „Středověká kožedělná produkce z Litovle v odrazu hmotné kultury“, František Frýda, Veronika Dudková a Jiří Orna „Kožené artefakty z plzeňských odpadních jímek“, Ján Tirpák, Daniela Nipčová a Mária Vdovičková „Výsledky geofyzikálních prieskumov stredovekých sakrálnych objektov v okrese Bánovce nad Bebravou“, Milena Bravermanová, Helena Březinová a Jana Bureš Víchová „Textílie z tumbly sv. Václava“, Jana Nováčková, Martin Omelka, Otakara Řebounová a Vlastimil Stenzl „Analýza DNA a její přínos k poznání raně novověkých etážovitých hřbitovů na příkladu malostranské lokality v Praze“, Olga Trojánková, Lenka Kovačiková, Petr Starec, Jarmila Čiháková a Jan Frolík „Zvířata ve středověké Praze – archeozoologie a analýza stabilních izotopů“, Pavel Moš „Možnosti a limity archeologického poznání středověké medicíny“, Bořivoj Nechvátal „Zvony, zvonice a zvonkohra na Vyšehradě“, Jan Frolík, Jan Musil, Romana Kozáková „Mezi sklem a keramikou aneb poznání vybavy středověké domácnosti obyvatele čp. 14/1 v Chrudimi, Hradební ulici na základě analýzy jímky 963“.

Vyvrcholením troch prednáškových dní bol slávnostný večer, ktorý sa uskutočnil v stredu, a exkurzia v areáli kláštora Plasy a múzea Centra staviteľského dedičtvi, ktorá sa realizovala vo štvrtok. Vedecké podujatie 51. medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku sa symbolicky ukončilo príslubom zorganizovania ďalšej konferencie na východnom Slovensku, na ktoré sa podujal Krajský pamiatkový ústav v Košiciach v spolupráci s Katedrou archeológie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Miriám Jakubčinová

Príspevok vznikol s podporou grantového projektu 2/0001/18 agentúry VEGA „Slovensko a stredné Podunajsko: vývoj od včasnej doby dejinnej po začiatok stredoveku“.